Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет прокуратури та слідства (кримінальної юстиції)
Кафедра криміналістики, судових експертиз та поліграфології

Національний центр судових експертиз при
Міністерстві юстиції Республіки Молдова
Одеський науково-дослідний інститут судових
експертиз Міністерства юстиції України

МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА НАЦІОНАЛЬНА ПРАКТИКА»

27 листопада 2025 року, місто Одеса

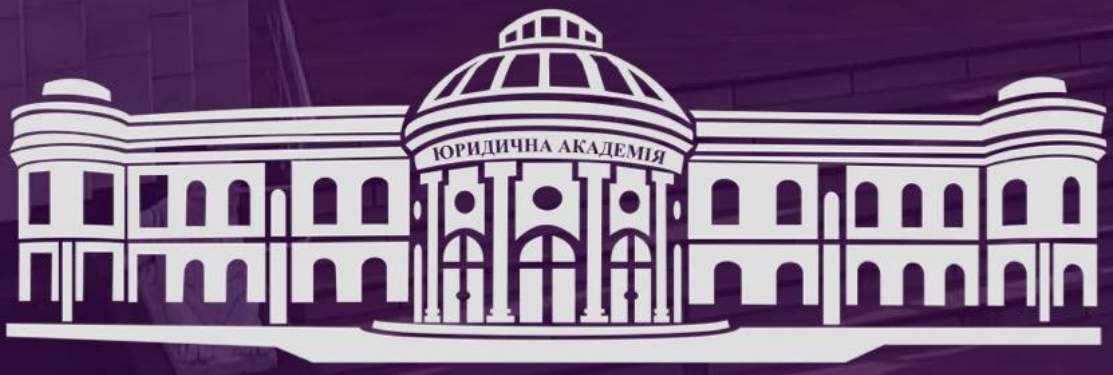

EXPERT SUPPORT IN THE INVESTIGATION OF ORGANIZED CRIME: INTERNATIONAL EXPERIENCE AND NATIONAL PRACTICE

Proceedings of the International Scientific and Practical Conference

27 November 2025

Odesa
2025

УДК 340.6:343.9.022 (062)

Рекомендовано до друку рішенням кафедри криміналістики, судових експертиз та поліграфології НУ«ОЮА» (протокол № 9 від 24 листопада 2025 року)
Рекомендовано до друку рішенням Вченої ради ОНДІСЕ (протокол №9 від 1 грудня 2025 року)

Експертне забезпечення розслідування організованої злочинності: міжнародний досвід та національна практика: збірник матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. м. Одеса, 27 листоп. 2025 р. / [орг. комітет: С. Ківалов, М. Аракелян, О. Катарага, Д. Кішко, Д. Колодін, А. Колодіна, Л. Аркуша та ін.]; Нац. ун-т Одеськ. юрид. акад. кафедра криміналістики, суд. експертиз та поліграф.; Нац. центр суд. експерт. при Міністер. юстиц. Респуб. Молдова; Одеськ. Наук.-дослідн. ін-т суд. експер. Міністер. юстиції України. Одеса: НУ «ОЮА», 2025. 450 с.

У збірнику викладено матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Експертне забезпечення розслідування організованої злочинності: міжнародний досвід та національна практика», в якій взяло участь понад 100 науковців і практиків з України та інших держав Європи. Представлено актуальні дослідження обговорень таких наукових і практичних проблем, як: експертне забезпечення протидії окремим видам організованої злочинності; використання спеціальних знань та експертне забезпечення розслідування організованої злочинності в умовах збройного конфлікту; міжнародна співпраця у сфері експертного забезпечення протидії організованій злочинності: досвід та практика; інформаційне забезпечення правоохоронних органів у боротьбі з організованою злочинною діяльністю; інноваційні технології та сучасні методи розслідування у протидії організованій злочинності; кримінально-правові, кримінально-процесуальні та кримінологічні проблеми забезпечення протидії організованій злочинності.

Висловлюємо вдячність усім авторам за активну участь, якісний науковий матеріал та високий рівень академічної доброчесності.

Матеріали викладені в авторській редакції.

Відповідальність за зміст, наукову новизну, коректність цитування та достовірність фактичного матеріалу несуть автори.

UDC 340.6:343.9.022 (062)

Recommended for publication by the decision of the Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology NU «OLA» (Pr. 9, November 24, 2025)
Recommended for publication by the decision of the Academic Council of ONDISE (Pr. 9, December 1, 2025)

Expert Support in the Investigation of Organized Crime: International Experience and National Practice: Proceedings of the International Scientific and Practical Conference (Odesa, 27 November 2025) / [Organizing Committee: S. Kivalov, M. Arakelyan, O. Cataraga, D. Kishko, D. Kolodin, A. Kolodina, L. Arkusha et al.]; National University «Odesa Law Academy», Department of Criminalistics, Forensic Examinations and Polygraphology; National Centre of Judicial Expertise of the Ministry of Justice of the Republic of Moldova; Odesa Scientific Research Institute of Forensic Examinations of the Ministry of Justice of Ukraine. Odesa:NU«OLA», 2025. 450 p.

The Proceedings contain papers presented at the International Scientific and Practical Conference «Expert Support in the Investigation of Organized Crime: International Experience and National Practice», which brought together over 100 scholars and practitioners from Ukraine and other European countries. The materials address urgent scientific and practical issues, such as expert support for combating specific types of organized crime; the use of specialized knowledge and expert support for investigating organized crime during armed conflict; international cooperation in forensic support for combating organized crime; information support for law enforcement in countering organized criminal activity; innovative technologies and modern investigative methods; and criminal law, criminal procedure, and criminological issues in ensuring effective counteraction to organized crime.

We express our sincere gratitude to all authors for their active participation, high-quality academic contributions, and strong adherence to academic integrity.

The materials are published in the authors' original versions.

Authors bear responsibility for the content, scientific novelty, accuracy of citations, and reliability of factual information.

Секція 2
ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ТА ЕКСПЕРТНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗСЛІДУВАННЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Афонін Дмитро
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри оперативно-розшукової та поліцейської діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»,
м. Одеса, Україна
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-0951-7968
електронна адреса: dsafon26@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ OSINT ДЛЯ ДОКУМЕНТУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ, УЧИНЕНИХ СУСПІЛЬНО НЕБЕЗПЕЧНИМИ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Проаналізовано специфіку використання технологій розвідки з відкритих джерел (OSINT) у протидії організованій злочинності, яка трансформується в умовах воєнного стану. Проаналізовано законодавчі прогалини щодо легалізації цифрових доказів та запропоновано шляхи вдосконалення нормативно-правової бази для ефективного документування злочинної діяльності в кіберпросторі.

Ключові слова: OSINT, організована злочинність, воєнний стан, оперативно-розшукова діяльність, цифрові докази, кримінальний аналіз.

Afonin Dmytro
PhD in Law, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Operational- Investigative and Police Activities,
National University «Odesa Law Academy», Odesa, Ukraine
ORCID: https://orcid.org/0000-0002-0951-7968
електронна адреса: dsafon26@gmail.com

FEATURES OF OSINT FOR DOCUMENTING CRIMES COMMITTED BY SOCIALLY DANGEROUS ORGANIZED GROUPS UNDER MARTIAL LAW

The theses investigate the specifics of using Open Source Intelligence (OSINT) technologies in countering organized crime, which is transforming under martial law conditions. Legislative gaps regarding the legalization of digital evidence are analyzed,

and ways to improve the regulatory framework for effective documentation of criminal activity in cyberspace are proposed.

Keywords: *OSINT, organized crime, martial law, operational-search activity, digital evidence, criminal analysis.*

Введення воєнного стану в Україні стало каталізатором суттєвих змін у структурі та тактиці дій організованої злочинності. Традиційні форми контролю над територіями поступаються місцем гнучким мережевим структурам, які активно використовують цифровий простір для вчинення транскордонних злочинів, шахрайства та легалізації активів. В умовах, коли значна частина комунікацій та фінансових потоків організованих злочинних груп (ОЗГ) перемістилася в Інтернет, розвідка на основі відкритих джерел (OSINT) трансформується з допоміжного інструменту в ключовий елемент оперативно-розшукового переслідування.

Аналіз оперативної обстановки свідчить, що ОЗГ активно адаптуються до реалій війни, використовуючи псевдоволонтерські рухи для прикриття незаконної діяльності, організовуючи схеми незаконного перетину кордону через телеграм-канали та використовуючи криптовалюти для відмивання коштів. Документування такої діяльності вимагає від правоохоронців застосування специфічних методів пошуку та фіксації цифрових слідів (метаданих, IP-адрес, транзакцій у блокчейні), що актуалізує питання наявності у працівників оперативних підрозділів відповідних спеціальних знань.

Важливим вектором підвищення ефективності OSINT-розслідувань є поглиблення міжнародної співпраці. Взаємодія з Європолом, який створив спеціальну OSINT Taskforce для розслідування воєнних злочинів, та використання можливостей платформи EMPACT дозволяє українським правоохоронцям отримувати доступ до передових методик та баз даних [1]. Спільні тренінги за підтримки ОБСЄ та Ради Європи сприяють уніфікації стандартів збору доказів, що є критично важливим для їх подальшого визнання у міжнародних судових інстанціях, зокрема у Міжнародному кримінальному суді.

Окремої уваги заслуговує феномен «павутини підзвітності», який сформувався в Україні завдяки синергії зусиль правоохоронних органів та громадянського суспільства. Неурядові організації та журналісти-розслідувачі, використовуючи інструменти OSINT, часто діють швидше за державні структури, фіксуючи сліди злочинів у режимі реального часу. Інтеграція цих даних у кримінальні провадження вимагає розробки чітких алгоритмів верифікації, що дозволить трансформувати інформацію з відкритих джерел у допустимі докази, здатні витримати судовий розгляд.

Практичний аспект застосування OSINT особливо яскраво проявляється у діяльності з розшуку активів, отриманих злочинним шляхом. Використання спеціалізованих інструментів для аналізу блокчейн-транзакцій та моніторингу зв’язків між юридичними особами дозволяє виявляти приховані статки

організованих груп, що легалізуються через криптовалютні операції. Застосування алгоритмів штучного інтелекту для обробки великих масивів даних значно пришвидшує цей процес, надаючи слідству можливість оперативно реагувати на спроби виведення капіталів за кордон.

Однак ефективному використанню OSINT перешкоджає недосконалість чинного законодавства. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» не містить прямої регламентації моніторингу відкритого простору Інтернету як окремого оперативно-розшукового заходу та не визначає правовий статус інформації, отриманої з мережі, до моменту її процесуального оформлення у кримінальному провадженні [2]. Особливо гостро стоїть питання легітимності створення та використання «віртуальних засобів» (легендованих акаунтів) для збору інформації про діяльність ОЗГ без розкриття приналежності до правоохоронних органів.

Окремою проблемою є використання спеціальних знань на стадії оперативно-розшукового переслідування. Складні схеми кіберзлочинів чи фінансових махінацій, що вчиняються ОЗГ, неможливо задокументувати без залучення фахівців у сфері ІТ та фінансового моніторингу. Водночас процедура залучення таких спеціалістів залишається забюрократизованою, а право на проведення перевірок фінансово-господарської діяльності обмежене компетенцією окремих органів, що знижує наступальність у боротьбі з організованою злочинністю.

Судова практика також демонструє неоднозначний підхід до допустимості доказів, отриманих шляхом OSINT. Суди вимагають гарантій автентичності та цілісності електронних доказів, що потребує впровадження чітких стандартів фіксації веб-сторінок (хешування, використання спеціалізованого ПЗ) та дотримання ланцюга збереження доказів [3].

Для вирішення окреслених проблем пропонується: внести зміни до ст. 8 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність», передбачивши право оперативних підрозділів здійснювати пошук та фіксацію інформації з відкритих телекомунікаційних мереж, а також використовувати віртуальні імітаційні засоби для виконання спеціальних завдань; унормувати в КПК України поняття «електронний доказ» та деталізувати процедуру його збирання, зокрема шляхом використання OSINT-інструментів під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій; спростити процедуру залучення спеціалістів на стадії оперативно-розшукового переслідування для аналізу великих масивів даних та деанонімізації користувачів у мережі Інтернет.

Перелік використаних джерел:

1. Особливості застосування методів OSINT (у тому числі Протоколу Берклі) для документування окремих правопорушень, учинених суспільно небезпечними організованими групами і злочинними організаціями в умовах воєнного стану :

науково-практичні рекомендації / Д.С. Афонін, В.Ю. Калугін, І.О. Биков, Т.О. Рекуненко, В.Ю. Дрозд. Одеса, ОДУВС, 2024. 130 с.

2. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII [Електронний ресурс]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text

3. Користін О., Кирилюк О. Основи аналітичної розвідки в системі державної безпеки: навчальний посібник. Київ: НА СБ України, 2023. 144 с.